

VIA DEZZA

VASS ISTVÁN BALÁZS

Mindannyiunk számára igen meghatározó az az épített, berendezett, téri környezet, „Hely”, ahol valóban otthon vagyunk. Hol személyes tárgyaink, ízlésünk szerinti burkolatok, praktikus és kényelmes bútorok, ergonomikus szaniterek, mindennapi eszközeink töltik meg – ha szerencsések vagyunk – az általunk tervezett és ránk illeszkedő térszövetet. Ebben érezzük igazán, hogy a „miénk”, ránk van szabva. De milyen is lehet egy olyan otthonban élni, melynek nem csak téri világát, anyagi burkát, de mindennapi használati tárgyait is MI tervezzük? Folyamatos, jelen időben – tervezzük. Hiszen a játék, a kísérletezés, az innováció nem ér véget, folyamatos mozgásban tartja szellemünk és környezetünk.

*Ma úgy tartjuk, kiváltságosok érdeme ez.
De nem éppen ez lenne a „normális élettér mindenki számára”?*

Vivere alla Ponti

Egy ilyen világban élt és alkotott Ponti, itt, via Dezza-i lakásában 1957-től élete végéig. Egy tervező, k az általa tervezett élettérben él, alkot, játszik. Ez az alkotó szellem az, ami a kiskanáltól a kávéscsészén, abroszon, konyhaszéken át a szanitereken, burkolatokon, eltolható falakon, összenyitható tereken keresztül a berendezett ablakig (finestra arredata) mindenre kiterjed. És mindez étellel, játékkal, formagazdagsággal telített. Nincs benne hivalkodás, sem „lakó-gépiesség”, azonban mégis magas színvonalon kiszolgálja a modern élet minden szükségletét¹, és nagyfokú játékossággal, életigenléssel tölti meg – alkotójának kiterjesztett valósága. Egyfajta saját mikro univerzum, „pontiverzum”.

Ízleljük ezt az életérzést!

Történet egy házról

Milánó belvárosának külső környékén, a Viale Coni Zugna érintésében alakította ki központját a 15 × 45m alapterületű ipari csarnokban a frissen megalakult Ponti-Fornaroli-Rosselli Studio. Egykoron kocsiszíniként, hangárként, majd a La Rinascimento áruház raktáraként szolgált az épület. A studio megvalósította a tökéletes „open office” iroda és multifunkcionális tér egységét. 4 szintere:

- A) Kísérleti műhely a fiatal alkotók és diákok számára,
- B) Studio, hol a rajzgépek mellé akár a saját Lambretta²-jükkal is szabadon beparkolhattak a munkatársak
- C) Bemutató terem, mely időszakosan változott s folyamatosan prezentálta a studioban készült, éppen aktuális munkákat, bútorokat, design termékeket,
- D) a DOMUS magazin szerkesztősége.

Egy tető alatt több művészet kollaborációja – a „pontiniánus” gondolati megközelítés valódi manifesztuma.

Fantasztikus egy szellemi műhely tele pezsgéssel – képzeljük csak el, milyen lehet egy ilyen „irodában” dolgozni nap mint nap!

Később, 1955-ben a Via Dezza-val közvetlen összeköttetésben álló szomszédos telken 9 emeletes lakóházat terveztek, így ebből az irányból is megközelítést nyert a „Hangár”. Ma itt található a Ponti archívum. E ház 8. emeletén alakította ki Ponti, immáron negyedik alkalommal saját otthonát családja számára.

Ponti ekkor 64 éves, ereje teljében lévő alkotó!

Megközelítés és hangolódás

A 9 emelet magas épület felső 7 emelete „keretbe” foglalt, lábazati szintje aszimmetrikusan tagolt. Ez utóbbi annak köszönhető, hogy a személyi és gépjármű bejárat a középtengelyről a szélre tolódott. Így a földszinten egy, egységesebb lakótér jöhetett létre. Az érkező számára az anyaghasználat segít a tájékozódásban, üzenettel bír. A gépjármű behajtó padozata és oldalfala betonba nyomott színes kavicsokkal mintázott, míg a személyi bejárat színpompás márványburkolattal vezet fel egészen a lépcsőház fordulójáig. Innen már festett lábazat és – akkoriban modern anyagnak számító – műanyag padlóburkolat jótanácsa kísér tovább minket.

¹ életmódbeli váltás – a „modern otthon” – saját fürdőszoba és mosdó, ergonomikus konyhabútor és berendezések, háztartási gépek és automatizálás megjelenése, automobil, stb.

² milánói robogó márka

„Domus Attica”

A homlokzati keret finoman eltart a falfelülettől, lebegés érzetét kelti. Erre rásegít az épület esti, tervezett világítása is. Ismét egy pontiniánus alapelv: „leggerezza” – azaz könnyedség, lebegés. A kereten belül a lakástulajdonosok maguk választhatják meg a homlokzati falak színezését, valamint a mellvédek típusát, tömörségét. A tervező spontán játékeret, „keretet” ad az alkotásnak, személyre szabottságnak, „custom design”-nak.

Belső térszervezés

Ahogy a „Hangárban”, úgy a lakásban is érvényesülnek a pontiniánus tervezési elvek. A szabad térélmény, a tágas tér érzete a kisebb alapterület ellenére központi szerepet kap. Variabilitással, egybe nyithatósággal, változatos térkapcsolatokkal, s roppant szép átlátásokkal ajándékozza meg lakóját. Lehetőséget biztosít a családi intimitás és a nagyobb társasági élet számára is. Megfigyelhető a terek rétegződése. Balkonok, városra néző teljes üvegezésű falak, tágas térérzetet nyújtó tértengely, melyre felfűződnek a szobák. A szobák közötti rafinált térkapcsolatok segítik az együtt élők zavartalan mozgását, munkáját és pihenését. A kiszolgáló lakrész-, és helyiségek a belső udvar köré vannak szervezve, finoman szeparálva a borghese, azaz a „polgári” lakrésztől. Új térszemléletében megjelenik a városi élet és az intim magánszféra kapcsolatát megteremtő finestra arredata³, avagy a „berendezett ablak” gondolata.

Térburok és tartalom

A mennyezet 2 tónusú, diagonálban festett fehér csíkozására szépen felel a mázas kerámiapadló fehér-sárga-oker vonalvezetése. Mozgalmaságot, játékot visz a térbe – mintha csak a napsugarak meghosszabbításai volnának. A térelválasztó és -összekapcsoló, eltolható kárpitozott falak szintén Ponti formatervezései, gyártmányok. Maga által tervezett invenciózus bútorokkal (Cassina – Superleggera alig 1,5 kg), rejtett világítású praktikus falpanelekkel (maga korábban új és modern „találmány”, mikor még nem létezett LED szalag!), kerámiákkal (Richard Ginori-nál töltött évek), evőeszközökkel, kárpitokkal, lámpatestekkel, grafikákkal veszi körül magát. Sokszor ezek tervezésébe szobrászok, festők, grafikusok és más szakmák mestereit is bevonja, az alkotás kollaborációvá válik. A tetten érhető „design” - minőségi ipari formatervezés, mely kis szériás gyártásban a kézművesség részletgazdagságára és hagyományaira támaszkodik – tanúskodik az alkotó szellemről.

Egy életpálya összegződik e térben, valóságos tervezői manifesztum. A tervezői szemlélet mindenre kiterjed, de nem „leural”! Alkotását nem birtokolja, nem zsákmányként tekinti, hanem a közjó számára alternatívát kínál.

Hivatás – alkotás – élet

Ponti életritmus, társasági és családi élete, munkamorálja egy egységet alkot. Nem válik el egyik sem a másiktól. Számára a munka hivatás, alkotási folyamat, játék, maga az élet. E három egy. Élete végéig ír, rajzol, tervez, alkot. Megromlott látása sem tudja visszatartani buzgó és életigenlő szellemét. Felismerve a modern eszközökben rejlő lehetőséget, perspex kartonokkal épít, letrassal feliratoz, rajzol, grafikákat készít, kísérletezik tovább. Lakása valódi kísérleti műhelyé válik, tele grafikával, festményekkel, tervekkel, angyalokkal dekorálja ablakán Milánó egét.

„Gio Ponti, nato a Milano nel 1891, é un italiano, un lombardo, un milanese. Un uomo ilare, senza ozi, che scrive, disegna, costuisce, viaggia: che ama vivere”

„Gio Ponti, született Milánóban 1891-ben, olasz, lombard, egy milánói. Egy vidám férfi, ki tétlenség nélkül szeret írni, rajzolni és tervezni, építeni, utazni, egyszóval: szeret élni”
/ GIO PONTI /

Egy lehetséges „életpálya modell”...

/Vass István Balázs/

³ „Egy szobának természeténél fogva 4 oldalfala van. Az a szoba, amelynek egyik fala teljesen üvegezett, az 3 tömör és egy „üres” fallal rendelkezik. Az a helyiség, melynek egyik fala „berendezett ablak”, az ismét 4 fallal rendelkezik, melyből az egyik transzparens. Ezen a transzparens falon tovább íródik a másik három rajzolata.” E transzparencia teremt kapcsolatot a belső intim tér és a városi élet között. Napközben szemlélhetjük a városi élet színpadát a belső térből, míg este a város szemléli belső életterünk kivetülését.

